

SMETAČEK, Vladimír: Lidé a informace. Praha, Albatros, 1981. 337 p.

Az emberek és az információ

„Tudjátok, hogy hogy néz ki a Hold felszíne? Tudjátok mi történik az óceán mélyén? Tudjátok, hogy ki volt IV. Károly? Mindnyájan biztosan azt válaszoljátok: igen, tudjuk. Tudjuk, hogy néz ki a holdfelszín hogy mi történik az óceánban, hogy ki volt IV. Károly. De hiszen egyikünk se repült a Holdra, a tengerben csak a szünidőben fürödtünk, és hatszáz évvel ezelőtt még egyikünk sem volt a világon.

Mindent, amit ezekről tudunk, csak a könyvekből és a folyóiratokból, a rádióból és a televízióból, a filmekből és az iskolából tudjuk. Egyelőre meg főként az iskolából. Mondjátok meg magatok, nem csoda ez?”

Ebbe a csodába, az ismeretek közötti eligazodás világába vezeti be a gyermekolvasókat „Az emberek és az információ” című, a maga nemében egyedülálló könyv.

A kötet szerzője Vladimír Smetáček kandidátus, aki tudományos tevékenységében főként a nyelv és a megismerés kapcsolatával foglalkozik, számos publikációja jelent meg az információs szükségletről, az információkereső nyelvekről, az általános információelméletről. Kutatásainak másik iránya a gyermekirodalom, a gyermekek olvasásának vizsgálata. Az 1971–80 között, az ő vezetésével folytatott kutatások összegzéseként írta meg munkatársaival együtt „A gyermekkönyv morfológiája” c. kötetet (Jiří Kabele – Vladimír Smetáček – Vladimír Voznička: Morfologie dětské knihy. Praha, Albatros, 1981. 159 p.)

„Az emberek és az információ” lebilincselő stílusban kalauzolja el a gyermekeket titokzatos, rejtelmes világunkba, a megismerés folyamataiba és módszereibe, a tudományos ismeretek technikai alkalmazásába, a tudományos-technikai forradalmak jelentőségébe; bemutatja a legfontosabb technikai felfedezéseket a fazekaskorongtól és a keréktől a gőzgépekig. Az anyagok és az energia világában főként az anyagok, tárgyak egymásra hatását, kapcsolatát emeli ki, majd elemzi a fizikai hatások és a tükrözés lényegét. Az élet-telen természettől az élőlények világába jutva megismerteti az élő szervezet és az emlékezet kapcsolatával, a gének „emlékezetével”, az érzékszervek és az idegrendszer működésével, a gondolkodás és a beszéd, a nyelvek kialakulásával.

A szóbeli közlés kialakulása után szükségszerű volt az írás létrejötte, a kötet a jelek kialakulásától a különböző írásrendszereken át bemutatja a kódrendszereket, a titkos írásokat is. Végigvezet az íróanyagok fejlődésén a korszerű nyomdatechnika, reprográfia, mikrofilmtéchnika, holográfia kialakulásáig.

Az „*Írott források*” c. fejezet a papirusztekercsektől a konferenciái jelentésekig bemutatja a különböző írott és nyomtatott dokumentumtípusokat, és ezek gyűjtőhelyének, a tudomány és ipar fontos segítőtársának, a könyvtárnak a történeti kialakulását, kapcsolatát az információs központokkal, legfontosabb tevékenységi körét és szolgáltatásait, az alapvető könyvtári munkafolyamatokat az állománygyarapítástól az információk formális és tárgyi feltárásáig, a korszerű gépi információs rendszereket, és vázolja a jövő könyvtárát.

Az emberi ismeretek száma ma már olyan nagy, hogy egy ember már nem képes azt áttekinteni. Feladatunk az, hogy ebből a sokaságból kiválasszuk a valóban szükséges információkat. „*Az ember és ismeretei*” c. fejezetből megismerhetjük az információ kiválasztásának folyamatát, módszereit, a jegyzetelés és a tudományos művek megírásának technikáját.

Ahhoz, hogy a hírek, ismeretek eljussanak hozzánk, hírközlő eszközökre, berendezésekre van szükség. A továbbiakban tehát megismerkedhetünk a jelek, jelzések és hírek, információk továbbításának ősi módszerein át a korszerű kommunikációs technika kialakulásával, a telegráffal, a távíróval, a telexszel, a telefonnal, a lézertelefonnal, a drót nélküli összeköttetés formáival, a képek továbbításának eszközeivel, a filmmel, a televízióval, a kommunikációs műholdakkal, végül a hang továbbításának és tárolásának eszközeivel a kezdetleges fonográffól a hangos filmig.

A következő fejezet az automatizálás, a „mindent tudó” automaták kialakulásával foglalkozik, majd a számrendszerek ismertetésén keresztül eljutunk a számológépek, a számítógépek és egyéb számítástechnikai berendezések leírásáig, a számítástechnika sokféle alkalmazási lehetőségének bemutatásáig. A módszeresen felépített könyv utolsó fejezete az információelmélet fogalmaival ismerteti meg olvasóit.

A könyv minden fejezete a benne tárgyalt ismeretek rövid összefoglalásával zárul, a könyvben való könnyebb tájékozódást részletes tárgymutató segíti. A kötetet a legfontosabb szakkifejezések kis értelmező szótára, az alapvető tájékoztató eszközök és a témához ajánlott irodalom annotált bibliográfiája egészíti ki.

A jól tagolt, ábrákkal és fényképekkel gazdagon illusztrált, olvasmányos, közérthető stílusban megírt könyv nemcsak a 10–12 év feletti gyermekek, de a téma iránt érdeklődő felnőttek számára is hasznos olvasmány lehet.

Magyar nyelvű fordítását – néhány helyen a magyar vonatkozású példák beiktatásával – mi is szívesen olvasnánk.

RÁCZ ÁGNES